

Makale Bilgisi Çetin, E. (2023). Kadro Hareketi ve Kadrocuların Sanat Anlayışı. DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:10, Sayı:2, ss.325-342.	Article Info: Çetin, E. (2023). Kadro Movement and Art According To Journalists of the Kadro Journal. DEU Journal of Humanities, Volume:10, Issue:2, pp. 325-342.
Kategori: Araştırma Makalesi	Category: Research Article
Gönderildiği Tarih: 12. 06.2023	Date Submitted: 12. 06.2023
Kabul Edildiği Tarih: 19.08.2023	Date Accepted: 19.08.2023

KADRO HAREKETİ VE KADROULARIN SANAT ANLAYIŞI (1932-1935)

Esra Çetin*

ÖZ

Kadro hareketi, 1929 yılında tüm dünyayı sarsan Büyük Buhran sonrası tek parti rejimlerinin ve devletçiliğin uygulandığı dönemde ortaya çıkmıştır. Bu hareketin yayın organı olan Kadro Dergisi ise aylık fikir ve düşünce dergisi olarak 1932 yılının ocak ayında yayın hayatına başlamış, Ocak 1935'e kadar toplam 36 sayı çıkmıştır. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge, Mehmet Şevki Yazman ve İsmail Hüsrev Tökin gibi entelektüellerin yazar kadrosunu oluşturdukları Kadro dergisi, Türkiye'deki yeni rejime özgü bir ideoloji arayışının sonucu olarak şekillenmiştir. Özellikle devletçilik ile ilgili görüşleriyle ön plana çıkan Kadro dergisinde ağırlıklı olarak ekonomi ile ilgili konulara yer verilirken bunun dışında iç ve dış politika, edebiyat, kültür, sanat, müzik, medeniyet ve eğitim konuları da işlenmiştir. Özellikle sanat ve müzik konularının ele alındığı yazılar Burhan Asaf Belge, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Mehmet Şevki Yazman tarafından kaleme alınmıştır. Toplam 36 sayı çıkan Kadro dergisinde sanat özelinde 6 farklı sayıda 7 makale yazılmıştır.

Bu çalışmada dönemin resmî ideolojisini oluşturma adına çalışmalar yapan Kadro dergisinin sanata dair bakış açısı değerlendirilecektir. Değerlendirme yapılırken özellikle birinci el kaynaklardan, süreli yayınlardan ve arşiv belgelerinden de yararlanılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kadro hareketi, Kadro dergisi, Burhan Asaf Belge, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, kültür, müzik, sanat

* Öğr. Gör. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, esracetin1981@gmail.com, ORCID:0000-0002-0564-7095.

KADRO MOVEMENTS AND ART ACCORDING TO JOURNALISTS OF THE KADRO JOURNAL

ABSTRACT

The Kadro movement emerged in the period when single-party regimes and statism came to the fore after the Great Depression that shook the whole world in 1929. Kadro, the publication organ of this movement, started its publication life in January 1932 as a monthly journal of ideas and thought, and a total of 36 issues were published until January 1935. Kadro journal whose writers were intellectuals such as Yakup Kadri Karaosmanoglu, Shevket Sureyya Aydemir, Vedat Nedim Tor, Burhan Asaf Belge, Mehmet Sevki Yazman and Ismail Husrev Tokin, was shaped as a result of the search for an ideology specific to the new regime in Turkey. Kadro journal which stands out with its views on statism, mainly deals with economic issues, while also dealing with domestic and foreign policy, literature, culture, art, music, civilization and education. Especially the articles on art and music were written by Burhan Asaf Belge, Yakup Kadri Karaosmanoglu and Mehmet Sevki Yazman. In Kadro journal which has a total of 36 issues, 7 articles were written in 6 different issues specific to music and art.

In this study, the perspective of Kadro journal on art will be evaluated. While making the evaluation, especially first-hand sources, periodicals and archival documents will also be used.

Keywords: Kadro movement, Kadro journal, Burhan Asaf Belge, Yakup Kadri Karaosmanoglu, culture, music, art

1. GİRİŞ

Millî Mücadele'nin başarıyla sonuçlanması ve 1923 yılında Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte ulusal ve çağdaş bir Türkiye yaratma amacıyla hayata geçirilen Türk İnkılabı belli bir program dahilinde uygulanmıştır. Özellikle hukuk, eğitim, yazı, dil, sosyal yaşam ve kültür alanlarında uygulanan bu inkılaplar, tarihsel zorunlulukların bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır (Berkes, 2017, ss. 521-522). 1920'li yılların sonlarına kadar bir taraftan siyasal ve toplumsal alanlarda köklü değişimler yaşanırken 1929'dan itibaren önce Amerika sonra Avrupa'yı etkisi altına alan ekonomik kriz Türkiye'de de oldukça ağır bir şekilde yaşanmıştır (Ertan, 1994, s. 9).

Ülkede hızlı bir devrim süreci yaşanırken iktidar partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası'nın (CHF) 1931 tarihinde yapılan III. Büyük Kongresi'nde¹ alınan kararlar doğrultusunda Türkiye'de tek partili sistem resmî olarak kabul edilmiştir (Zürcher, 2016, s. 261). Bu gelişmeler ile birlikte 1923-1930 yılları arasında uygulanan iktisadi politikalarda da değişikliğe gidilmiş, devletçi politikalar uygulanmaya başlamıştır (Demirel, 2018, ss.

¹ CHF'nin III. Büyük Kongresi 10-18 Mayıs 1931 tarihleri arasında Ankara'da toplanmış, yeni parti tüzüğü kabul edilmiştir. Utkan Kocatürk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi 1918-1938*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s.522-523.

158-160). Böylesi zorlu bir dönemde ortaya çıkan Kadro hareketi, özgün bir fikir hareketi yaratmak, faşizm ve sosyalizm gibi dünyayı etkileyen ideolojiler arasında Türk İnkılabını kendine has ideolojik bir zemine oturtmak ve batılılaşma tartışmalarını kendi perspektifinden yorumlamak amacıyla ortaya çıkmıştır (Tunaya, 2016, s. 147).

Bu hareketin doğmasında Şevket Süreyya Aydemir'in 15 Ocak 1931 tarihinde Ankara'da bulunan Türk Ocakları Genel Merkezi'nde verdiği "*İnkılap ve Kadro*" (*İnkılabın İdeolojisi*) adlı konferansı oldukça etkili olmuştur. Aydemir bu konferansta Türk İnkılabı'nın savaş sonrası dönemdeki en önemli olaylardan biri olduğunu, inkılabın yalnızca Türk milleti için değil, dünyada kurtuluş mücadelesine giren tüm milletler için de örnek teşkil edeceğine inandıklarını ifade etmiştir. Aydemir, konferansın devamında Türk İnkılabı'nın günden güne ilerlediğini, ilerleyen inkılabın ise isabetli ve sıhhatli olduğunu belirtmiştir. Sözlerine Türk İnkılabı'nın ilelebet yaşayacağını da ekleyen Aydemir, inkılap sayesinde yurtiçinde yüksek teknikli yeni ve organize bir millet yaratılacağını vurgulamıştır. Öte yandan yurt dışında ise kendi manevi itibarını arttıracak ve fikri zemine oturacağını ifade etmiştir. (Aydemir, 1932, ss. 2-3).

Aydemir'in vermiş olduğu bu konferans gerek Türk Ocağı gerekse CHF içinde ilgi ve alaka ile karşılanmış, dönemin basınında da yeni bir ideoloji oluşumunun başlaması olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler ile birlikte konferans metni 20 nüsha olarak çoğaltılmış ve devlet yönetiminde bulunan yetkili mercilere gönderilmiştir (Bostancı, 1990, s. 8). Bu mercilerdeki kişilerden ilki Mustafa Kemal Atatürk, diğeri ise İsmet İnönü olmuştur. Öte yandan Türk Ocağı mensuplarından Hamdullah Suphi Tanrıöver, Ahmet Ağaoğlu ve Fazıl Ahmet Bey de konferans ile ilgili olumlu görüşler sunmuştur. Türk Ocağı'ndan özellikle Yusuf Akçura bu süreçte Şevket Süreyya Aydemir'e büyük bir destek vermiştir (Tekeli & İlkin, 2003, s. 132).

Bu gelişmeler ile birlikte Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Hüsrev Tökin, Vedat Nedim Tör ve Burhan Asaf Belge aylık yayınlanacak olan bir dergi çıkarmayı ve bu derginin adının Kadro olması fikrini önermiştir. Fakat derginin çıkabilmesi için gerekli olan Mustafa Kemal Atatürk'ün onayı, derginin kimin adına kayıtlı olacağı ve dergi için gereken paranın bulunması gereklidir. Ayrıca bu aşamada Yakup Kadri Karaosmanoğlu bir nevi anahtar görevi görmüş, özellikle Atatürk'e olan yakınlığı derginin hayata geçmesinde de etkili rol oynamıştır (Türkeş, 1999, ss. 92-93). Karaosmanoğlu dergiyi çıkarmadan önce parti disiplinine karşı gelmeme endişesiyle dönemin CHP Genel Sekreteri Recep Peker'e konuyu açtığını, Peker'in ise konuya sıcak bakmayarak olumsuz yanıt verdiğini, bunun üzerine kendisinin dergi çıkarma konusundaki fikirlerini Atatürk ve İsmet Paşa'ya açtığını ve onların onayları doğrultusunda Kadro derisinin yayın hayatına başladığını anlatmış, derginin çıkış aşamasında başta Genel Sekreter Recep Peker olmak üzere bazı CHF yöneticilerinin olumsuz görüşte olduklarını da belirtmiştir (Karaosmanoğlu,

2018, s. 87). Çıkış onayı alındıktan sonra 1932 yılının ocak ayında Kadro Dergisi yayın hayatına başlamıştır. Kadro dergisinin sosyo-ekonomik bir sistem olarak devletçiliği savunması iktidar partisi olan CHF'nin ekonomi politikalarıyla örtüştüğü için yararlı yayınlardan biri olarak görülmüş ve 1935 yılının ocak ayına kadar üç yıl süreyle yayınlanmaya devam etmiştir (Yanardağ, 2008, s. 113).

2. Kadro Dergisi Yazarları

2.1. Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1889-1974)

XX. yüzyıl Türk edebiyatının önde gelen yazarlarından biri olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Karaosmanzâdeler'den Abdülkadir Bey ile İkbâl Hanım'ın çocuğu olarak 1889 yılında Kahire'de doğmuştur. 1895'de ailesi ile birlikte Manisa'ya yerleşmiş burada Çaybaşı Fevziye Mektebi'nde ilköğrenimine başlamıştır. Daha sonra İzmir İdadisi'nde öğrenciyken babasının vefatı üzerine annesiyle birlikte tekrar Mısır'a dönmüştür. Mısır'da önce Fransız Frerler Mektebi daha sonra İsviçre Lisesi'nde öğrenim gördükten sonra 1908'de ailesiyle birlikte İstanbul'a gelerek Mekteb-i Hukuk'a gitmiştir.²

Buradaki eğitimini yarıda bırakarak edebiyat çalışmalarına ağırlık veren Karaosmanoğlu, “*Ümit*” dergisinde yazmaya başlamıştır. Bir yandan da farklı tarzda eserler üretmeye başlamış bu süreçte tek perdelik tiyatro olan “*Nirvana*” ile ilk hikayesi olan “*Serencam*” adlı eserleri yayınlanmıştır. Bir süre İsviçre'de tedavi gördükten sonra 1919'da İkdâm gazetesinde yazan Yakup Kadri, 1920'den itibaren toplumun dertlerini konu alan eserlere yönelmiş ve “*Kiralık Konak*” adlı romanı yayınlamıştır. 1921 yılında Millî Mücadele'ye katılarak Anadolu'ya geçmiştir (Ertan, 1994, ss. 40-41). 1923, 1927 ve 1931 seçimleri sonucunda milletvekili olarak meclise girmiş, burada dış ilişkiler komisyonunda görev yapmıştır. Öte yandan milletvekili seçildiği ilk yıl Mutasarrıf Asaf Bey'in kızı ve Burhan Asaf Belge'nin kız kardeşi Leman Hanım ile evlenmiştir. Mustafa Kemal'e yakınlığı ile bilinen Yakup Kadri bu dönemde Akşam, Cumhuriyet ve Hakimiyet-i Milliye gazetelerinde yazmaya başlamıştır (Tekeli & İlkin, 2003, s. 39). 1932-1934 yılları arasında Kadro dergisinin imtiyaz sahibi olan Karaosmanoğlu, 1934 yılında Arnavutluk'a elçi olarak atanmıştır. Daha sonra Tiran, Prag, Lahey, Bern ve Tahran'da elçilik görevini yürütmüştür (BCA, 30.18.1.2.49.72.10.; BCA, 30.18.1.2.61.3.13.; BCA, 30.18.1.2.88.86.2.; BCA, 30.18.1.2.99.83.4.).

2.2. Şevket Süreyya Aydemir (1897-1976)

Şevket Süreyya Aydemir, 1877 Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından Bulgaristan'ın Deliorman bölgesinden Edirne'ye göç eden Mehmet Ağa ile Şaziye Hanım'ın üçüncü çocuğu olarak 1897'de Edirne'de doğmuştur. İlkokulu Edirne'nin göçmen mahallesi olan Sofu İlyas'ın taş mektebinde bitirmiş, daha sonra eğitimine askeri rüştiyeye giderek devam etmiştir (Tekeli & İlkin, 2003, ss. 42-44). Bu okulu bitirdikten sonra Kuleli Askeri İdadisi'ne

² <https://islamansiklopedisi.org.tr/karaosmanoglu-yakup-kadri> (22.01.2023)

gitmiş fakat daha sonra babasının isteğiyle tekrar Edirne'ye dönerek Darülmualim'e geçmiştir. 1915 yılında bu okulda eğitimine devam ederken Sarıkamış'ta askerlik yapan ortanca ağabeyinin şehit haberinin gelmesi üzerine yaşı tutmamasına rağmen kendi isteği ile Kafkas Cephesi'ne gitmiştir.³ Savaşın yenilgiyle sonuçlanması ile birlikte Aydemir önce Erzurum'a terhis edilmiş daha sonra İstanbul'a geçmiştir. Bu süreçte yarım kalan eğitimini tamamlamış, Turan ideallerini pratiğe dökmek, Türk insanını daha yakından tanımak ve onlar için çalışmak amacıyla öğretmen olarak Azerbaycan'da görev yapmıştır (Ertan, 1994, s. 34). Burada görev yaptığı sürede Turan ülküsünden vazgeçerek, sosyalist akımlarla ilgilenmiş, 1920 yılında Bolşeviklerin düzenlemiş olduğu Bakü Kongresi'nden sonra Komünist Parti'ye üye olmuştur.

1921 yılının sonlarında Moskova'da Doğu Emekçilerinin Komünist Üniversitesi'nde (KUTV) yüksek öğrenime başlamıştır. Buradaki öğrenciliği sırasında temsilci olarak Komintern toplantılarına katılmış, bir yandan da Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası (TİÇSF) ile görüşmeye başlamıştır. 1923 yılında üniversite eğitimini tamamlayarak yurda dönen Aydemir, TİÇSF'nin yayın organı olan "*Aydınlık*"⁴ dergisinde yazmaya başlamıştır (Türkeş, 1999, ss. 229-230). 1925-1927 yılları arasında gizli komünist faaliyetlerden dolayı iki kez tutuklanmış ve yargılanmıştır. 1928 yılında tekrar Ankara'ya gelmiş ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çeşitli görevler üstlenmiştir. 1929'dan itibaren Türk Ocağı bünyesinde çeşitli konferanslar vermiş ve fikirlerini 1932 yılından itibaren Kadro dergisinde yazmaya başlamıştır (Ertan, 1994, ss. 36-39).

2.3. Vedat Nedim Tör (1897-1985)

Vedat Nedim Tör, 1897 yılında bürokrat bir ailenin çocuğu olarak İstanbul'da doğmuştur. 1916 yılında Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra Berlin Yüksek Ticaret Okulu'nda yüksek öğrenime başlamıştır. Berlin'deki öğrencilik yıllarında sol gruplarla tanışan Tör, Komintern'in 1922 yılında Moskova'da düzenlediği dördüncü kongreye TİÇSF temsilcisi olarak katılmıştır.

1922 yılında doktorasını tamamlayarak yurda dönmüş, *Aydınlık* dergisinin yazar kadrosuna dahil olmuştur. 1925 yılında Şevket Süreyya Aydemir ve diğer TİÇSF üyeleri ile birlikte tutuklanmış ve mahkûmiyet almıştır (Türkeş, 1999, s. 233). 1929'da Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, 1933 yılından 1937'ye kadar Matbuat Umum Müdürlüğü, 1938'de Turizm Müdürlüğü ve

³ <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/sevket-sureyya-aydemir-1897-1976/?pdf=3353> (22.01.2023)

⁴ 1920'li yılların entelektüel dergilerinden biri olan *Aydınlık*, *Takrir-i Sükûn*'a kadar İstanbul'da Millî Mücadele ve sonrası sol yayıncılığın en önemli yayınlarından biri olmuştur. 1 Haziran 1921 ile 18 Şubat 1925 tarihleri arasında 31 sayı çıkan dergi Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nın resmi yayın organı olarak Türkiye'de Marksizm'in temellerini üzerine yazılar kaleme almıştır. Zafer Toprak, "*Aydınlık Dergisi (1921-1925) Marksizm ve Feminizm*", *Müteferrika*, Sayı:50, Kış 2016/2, s.3-50.

1938-1943 arası Ankara Radyosu Müdürlüğü ile Ankara Elektrik Şirketi'nde çeşitli yöneticiliklerde bulunmuştur. Öte yandan 1932-1934 arası Kadro dersinin kurucuları arasında yer alan Tör, daha sonra Fransızca olarak yayınlanan ve Türkiye'yi yurtdışında tanıtmayı amaçlayan “*La Turquie Kémaliste*” adlı dergiyi çıkarmıştır. 1943'den sonraki yıllarda “*Hep Bu Toprak*”, “*Yurdunu Tanı*”, “*Yurdunu Sev*”, “*Aile, Küçük Kardeş*”, “*Doğan Kardeş*” ve “*Sanat Dünyamız*” adlı dergileri çıkarmıştır. 1945-1969 yılları arasında Yapı Kredi Yayınları'nın Kültür Müşavirliği görevini üstlenmiş, 1970 yılından sonra da bir süre Akbank'ta kültür sanat işlerinde danışmanlık yapmıştır.⁵

2.4. Burhan Asaf Belge (1899-1967)

1899 yılında Mutasarrıf Mehmet Asaf Bey'in oğlu olarak Şam'da doğan Burhan Asaf Belge, ilköğretimine 1907 yılında babasının Yafa Kaymakamlığı sırasında başlamıştır. Daha sonra eğitimine İstanbul'da Kadıköy Menba-ül İrfan mektebinde devam etmiş, sırası ile St. Joseph Lisesi, Galatasaray Lisesi ve Amerikan Lisesi'nde birer yıl eğitim görmüştür. Yükseköğretim için Almanya'ya giden Belge, burada Münih ve Karlsruhe'deki Technische Hochschule'de mimarlık ve sosyoloji eğitimi almıştır. Almanya'da geçirdiği sürede Marksist dünya görüşünden etkilendiği anlaşılan Burhan Asaf, eğitimini tamamlayarak yurda döndükten sonra İstanbul'da bulunan Devlet Demir Yolları İdaresi'nde işe başlamıştır. Bir ara Anadolu Ajansı'nın Bükreş temsilcisi olarak görev yapmış, Bükreş'ten döndükten sonra da Aydınlık gazetesinde yazmaya başlamıştır (Tekeli & İlkin, 2003, ss. 95-96). Daha sonra Türkiye Komünist Partisi'ne katılmış, bu partide tanıdığı Şevket Süreyya, Vedat Nedim ve İsmail Hüsrev ile birlikte Kadro dergisinin kurucuları ve yazarları arasında yer almıştır (Yanardağ, 2008, s. 90). 1943 yılına kadar Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde danışman olarak çalışan Belge, bu dönemde Ankara Radyosu'nda pek çok programa da imza atmıştır. 1946 yılında Demokrat Parti'nin (DP) kurulması ile partinin yayın organı olan Demokrat İzmir gazetesinde yazmaya başlamıştır. 1950'de DP'nin iktidar olmasıyla birlikte yazılarına Zafer gazetesinde devam etmiş, 1957 yılında DP Milletvekili olarak meclise girmiş ve bu süreçte Ankara Radyosu'nda haber programları yapmaya devam etmiştir (Türkeş, 1999, s. 234).

2.5. İsmail Hüsrev Tökin (1902-1993)

İsmail Hüsrev Tökin 14 Mart 1902 tarihinde Çerkez kökenli Ahmet Hüsrev Bey'in oğlu olarak İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Üniversite eğitime kadar olan ilk ve ortaöğretimini İstanbul'da bulunan Avusturya Ticaret Lisesinde tamamlayarak batı kültürünü yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Lise eğitimine devam ederken sol düşüncelerle tanışmış, İstanbul'un işgal yıllarında evlerinin işgal kuvvetleri tarafından basılması ile annesi ve kardeşleriyle beraber Bulgaristan'ın Sofya kentine gitmek durumunda

⁵ <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/vedat-nedim-tor-1897-1985/?pdf=3277>
(22.01.2023)

kalmıştır. Daha sonra İsmail Hüsrev yarım kalan lise eğitimini tamamlamak üzere tekrar İstanbul'a dönmüştür.⁶ Daha sonra tıp eğitimi almak üzere Moskova'ya gitmiş, o dönem Moskova'daki karışıklıklar sebebiyle tıp okuluna girememiştir. Moskova'da tanıştığı Şevket Süreyya Aydemir, Vâlâ Nureddin ve Nazım Hikmet'in tavsiyesi üzerine iktisat alanında eğitim görmüştür. 1924 yılında yurda dönmüş ve bir süreliğine Alman firmasında çalışmıştır. 1927 yılında Ankara'da Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü'nde memur olarak çalışmaya başlayan Tökin, 1929 yılında da Ziraat Bankası'nda kooperatifler şubesi şefi olarak görev yapmıştır (Ertan, 1994, s. 44). Öte yandan 1930 yılında Hakimiyet-i Milliye gazetesinde Vedat Nedim Tör ile birlikte kooperatifçilik ve Amerikan gümrük tarifeleri gibi iktisadi konularda makaleler yayınlamıştır. 1931 yılında Ziraat Bankası'nda çalışırken *"İktisat Nasıl Okutulmalı?"*⁷ adlı kitabını yayınlamıştır. Yayınladığı bu kitapta okullarda öğretilen mevcut iktisat eğitimini eleştirerek yeni bir eğitim programı önerisi yapmış, bu çalışması akademi dışından biri tarafından yazılması nedeniyle oldukça dikkat çekmiştir. Tökin, bu süreçte Kadro hareketine katılmış aynı zamanda 1933 yılına kadar Ziraat Bankası'ndaki görevine devam etmiştir (Tekeli & İlkin, 2003, ss. 115-116).

3. Kadro Dergisinin Müzik ve Sanat Anlayışı

Kadro dergisinin müzik ve sanat içerikli ilk makalesi derginin Ocak 1933 tarihli 13.Sayısında Burhan Asaf Belge tarafından kaleme alınmıştır. *"Niçin Sanatsız?"* başlıklı yazıda genel olarak XX. yüzyılın sanat konusunda başarısızlıklar ile dolu olduğunu belirtilmiş bunun nedeni ise XIX. yüzyıl sanatının hem suni hem de muayyen bir sınıf ideolojisinden beslenmesine bağlanmıştır. Belge, bu konuda farklı sanat tarzlarından ve farklı ülkelerden örnek vererek konuyu açıklamak istemiştir. İlk olarak, İngiltere'nin müziksiz bir ülke olduğunu vurgulamış bazı zengin ülkelerin sanatçı yetiştiremediği için dışarıdan sanatçı ithal ettiklerini ifade etmiştir. Örneğin müzik denildiğinde Alman ve Slavların akla gelmesine rağmen müzik konusunda besteci yetiştirememiş olan İngiltere'nin niçin edebiyat alanında Shakespeare'in olduğunu ve modern mimarinin niçin Felemenk kökenli olduğunu sorgulamıştır. Bu sorulara yine kendi üslubuyla yanıt veren Belge, konuyu sanat ve sanat tarihi üzerine yeterince araştırma yapılamamasına bağlamış ve *"Bütün müsbet ilimlerin yanında sanat, ilmi simya yahut tasavvuf gibi kapalı ve problematik kalmıştır. Onun hakkında kaidemsi bazı malumata malik olmak istersek Greklere kadar gerilemek mecburiyetinde kalıyoruz. Çünkü mesela mimaride nispetlerin anahtarını yahut muhtelif formlara ait teferruat hesaplarını ancak onlarda ve mesela bir tiyatro piyesine ait ana kaideleri keza ancak onlarda bulabiliyoruz."* ifadelerini kullanmıştır (Belge, 1933, s. 32).

⁶ <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ismail-husrev-tokin-1902-1993/?pdf=3576> (23.01.2023)

⁷ Bkz. İsmail Hüsrev Tökin, *İktisat Nasıl Okutulmalı?* T.O Matbaası, Ankara 1931.

Yazının devamında Grek kültürünü de eleştirmekten geri kalmayan Belge, sanat konusunda Greklerin koymuş olduğu kuralların artık bir hükmü kalmadığını savunmuş, tiyatrodaki Shakespeare'in ve müzikte Bach'ın artık Grek medeniyetinin kaidelerini bir kenara attıklarını belirtmiştir. Öte yandan içinde yaşadığı dönemin sanat eserlerini de beğenmediğini vurgulayan yazar, eserlerin seviyesiz ve eskimiş olarak değerlendirmiş ve okuyucuya bunun sebeplerinin ne olabileceğini sormuştur. Sorduğu soruya cevaben ise XIX. yüzyılın başından itibaren hayatın akışının değiştiğini, bu yüzyılın başında makinenin keşfi ile insanın akli ve ruhi bünyesinde farklılıklar meydana geldiğini, insanın artık yalnız kendi eli yardımı ile yaratan değil her maddeyi makine vasıtası ile yarattığını söylemiştir. Yaratıcılıktaki bu karmaşık durumun XIX. yüzyıl insanını üretimde el emeği yerine makineleşmenin alması bakımından pagan bir görüşe zorunlu kıldığını vurgulayarak ne ressamın ne müzisyenin ne de heykeltıraşın makineyi anlayamadığını, onu sanatın bir maddesi haline getiremediklerini benzetmesini yapmıştır. Kısacası Belge, XIX. yüzyıl sanatçıları anlayışsız ve duygusuz olarak yorumlamıştır. Bu sebeple bu yüzyılın sanat eserlerinin gittikçe silikleştiğini ve manasızlaştığını ve dünyanın beklediği büyük sanat döneminin bu nedenle başlayamadığını savunmuştur. Yazısının sonunda konuyla ilgili eleştirilerini yapan Belge bu konunun nasıl halledileceği ile ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir; “...bütün on dokuzuncu asrın cihanı telakki tarzı, tezatlı binaenaleyh illetli ve sakattır. Onun bütün sanat eserlerinde insanca ölçü yerine sınıfça bir ölçünün yer tutması ve böyle bir ölçü ile yaratılmış eserlerin gittikçe sunileşmeleri, bundan ileri gelmektedir.” Burhan Asaf, yazısının son bölümünde Kadro dergisinin sanat hakkındaki görüşünü de dile getirmiştir. Buna göre Kadrocular, XX. yüzyılın en büyük konularından birini pagan bir makineleşme kültürü yerine akide ve imana dayanan bir makine medeniyetinin ikamesine dayandırılmasını benimsemiştir. Başka bir deyişle şimdiye kadar yalnızca ihtiyaç maddesi yaratan makinenin bundan sonra sanat maddelerini de yaratacağını, bunu yapabilmesi için sanatkarların sırtına bir tulum elbise geçirerek makinenin başına geçmesini ve onu geçen yüzyılların eli gibi duygulu ve ruhlu bir cihaz haline getirmesi gerektiğini ve bu yapıncaya kadar insan ve makine arasındaki uçurumun gittikçe daha tehlikeli ve tehditkâr olacağını vurgulamışlardır (Belge, 1933, s. 34). Özetle Kadroculara göre sanat XIX. yüzyılda yapay ve bir sınıf ideolojisine bağlı olduğundan diğer pozitif bilimlerle kıyaslandığında istenilen ölçüde gelişmemiş, sanatçı ise kendinden beklenen kalıcı sanat eserlerini verememiştir.

Kadrocuların sanat anlayışını ortaya koyan bir diğer yazı ise derginin Mart 1933 tarihli 15.Sayısında yer alan yine Burhan Asaf Belge'nin kaleme aldığı “Sanat ve Teknik” başlıklı makale olmuştur. Bu makale Kadro'nun 13.Sayısında yayınlanan “Niçin Sanatsız?” adlı yazının Milliyet gazetesi

yazarı Nurullah Ata'nın⁸ gazetede ki köşesinden yapmış olduğu eleştiriye cevaben yazılmıştır.⁹ Belge, 13.Sayıdaki yazısında yeni sanat ve eski sanatı teknik olarak kıyasladığını, yazısında bahsettiği pagan bir makineleşme ifadesinden Batı'nın kötü anlamdaki maddeciliğini eleştirdiğini, bu nedenle XX. yüzyılın yeni bir sanat tekniği ve estetiği çıkaracağını anlatmak istediğini ifade etmiştir. Yazının devamında 13.Sayıdaki yazıya ithafen; “*Sanatın temeli zenaat'tır. Yani, her devrin tekniği, her devrin sanatını yaratır. Greklerde sinema olamazdı. İcap ederse 100 ayrı perdeli ve 100 ayrı sahneli bir tiyatro piyesi olamazdı. Hem gündüz hem gece, tesirini yapacak bir plastik sanat şubesi olamazdı. Bu böyle olduğu, yani bütün on dokuzuncu asır zarfındaki teknik inkılap dünyanın ve hayatın çehresini tamamen değiştirdiği halde, garp sanatı, hayatı ferdiyetçi bir görüşle telakki ettiği için, tekniğin sanat bahsindeki büyük yaratıcılık kabiliyetini anlayamadı. Eski sanat şekillerini eski sanat telakkisi ile sürükledi durdu. Nihayet bugün bütün yarattığı medeniyet ile beraber, sanatın da ölümüne şahit oluyor.*” ifadesiyle anlatmak istediklerini vurgulamıştır (Belge, 1933, s. 37). Öte yandan “*doğru, iyi ve güzel*” unsurları üzerinden sanat ve toplum eleştirisi yapan yazar Büyük Buhran'ın bile bu unsurların tekniğe uymamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Ne zaman ki yeni bir sentez yaratılabilirse, o zaman yeni bir değişimin meydana gelebileceğini ve bu değişimin ölçüsünün ise ferdiyetçilikten cemiyetçiliğe geçme kararı olduğunu ifade etmiştir (Belge, 1933, s. 38). Belge, ayrıca yakında çıkacak olan kitabında sanat konusunu tam anlamıyla açıkladığını ve yakında okurlara sunulacağını belirterek, yazısına son vermiştir.

Konu ile ilgili bir diğer yazı ise Kadro'nun 16.Sayısında Yakup Kadri Karaosmanoğlu tarafından yazılan “*Samimiyete Davet*” adlı makaledir. Yazı, genel olarak Türk sanatkarının Batı kültürü ile tanıştığından beri kendi ruhundan ve kendi kültüründen utandığı üzerinden kurgulanmıştır. Yakup Kadri, yakın zamanda Avrupa'da müzik eğitimi almış bir sanatçının

⁸ Nurullah Ata (Ataç), Osmanlı Maliye Nazırı Mehmet Ata Bey'in oğlu olarak 23 Ağustos 1898 tarihinde İstanbul Beylerbeyi'nde doğmuştur. Eğitimine önce Galatasaray Sultanisi'nde daha sonra Cenevre'de devam etmiştir. 1919 yılında babasının vefatı üzerine geri dönmüş ve Dârülfünun'a devam etmiştir. Nişantaşı, Vefa, İstanbul, Üsküdar ve Adana Liselerinde Fransızca dersleri veren Ataç, önce Ticaret Vekâleti'nde daha sonra Maarif Vekâleti'nde mütercim olarak görev yapmıştır. 1941-1945 yılları arasında tekrar öğretmenliğe dönmüş, 1945'ten sonra Basın Yayın Umum Müdürlüğü'nde yayın şefi olarak çalışmıştır. 1951-1957 yılları arasında da cumhurbaşkanlığı mütercimliği görevini yürütmüştür. Yayın hayatına Yahya Kemal'in Dergâh dergisinde başlamış, 1940-1955 yıllarında Akşam, Ulus, Cumhuriyet, Milliyet, Son Posta, Haber, Akşam Postası ve Son Havadis gazeteleri ile Hayat, Fikir Hareketleri, Yedigün, Yeni Adam, Yeni Mecmua, Yarım Ay, Pazar Postası, Seçilmiş Hikâyeler, Ülkü, Varlık ve Türk Dili gibi dergilerde deneme ve eleştiri yazıları yazmıştır. <https://islamansiklopedisi.org.tr/atac-nurullah> (26.01.2023)

⁹ Milliyet gazetesindeki yazılar için bkz. Nurullah Ata, “Fikirler ve İnsanlar Sanat ve Makina”, *Milliyet*, 19 Şubat 1933, s.5.; Nurullah Ata, “Fikirler ve İnsanlar Gayesini Kaybeden Sanat”, *Milliyet*, 26 Şubat 1933, s.5.

konserinde gördüğü manzarayı edebiyatçılara da atfederek konuyu incelemeye çalışmıştır. Kadri'ye göre sahnedeki kemancı giyiminden kemani tutmasına, arşeyi çekişinden notayı alıp vermesine kadar herşeyi bir Avrupalı sanatkâr gibi yapmış, Mozart'tan çaldığı sonatı da oldukça iyi bir şekilde icra etmiştir. Fakat Batı'nın müzik dünyasına “*bizim de sizdeki gibi enstruman ve müzik üstadlarımız var*” diyebilmek için neyin eksik olduğunu sormuş, bu soruya yine kendisi “*insan*” diyerek cevap vermiştir. Yazara göre; “*Türk şairi, Türk sanatkarı Garp kültürüyle temasa gelir gelmez kendi ruhundan utanmıştır. Bilmem onu nereye kapatmıştır? Zavallı ruh, bilmem hangi mahzende, hangi kovukta, hangi deliğin içinde tıkmış duruyor? Biz onun nerede olduğunu unuttuk bile.....Sanat eserlerimizdeki cansızlığın, solukluğun, şahsiyetsizliğin en büyük sebebi işte budur. Sanatkâr, kendi ruhunu bir ayıp gibi saklıyor; kendi ruhundan utanıyor. Bilmiyor ki her ruhun kendine mahsus bir kıymeti vardır ve ifade vasıtasını bulan her ruh geniş veya dar -ama, başlı başına- bir dünyadır.*” Türk sanatkâr ve edebiyatçısını ruhunu saklamakla eleştiren Yakup Kadri, yazısının sonunda sanatkarlara ruhlarından utanmamalarını ve onları hapsedtikleri yerden çıkarmaları gerektiğini öğütlemiş ve Kadrocular olarak sanatkarları samimiyete davet etmiştir (Karaosmanoğlu, 1933, s. 30).

Kadro dergisinde sanata dair diğer bir yazı ise derginin 17. Sayısında Burhan Asaf Belge tarafından kaleme alınan “*Sanat Salamurası Karşısında*” başlıklı makaledir. Makalede Ankara Halkevi bünyesinde açılan resim sergisi konu edilmiş, ülkenin resim sanatında geldiği nokta ve ressamların eserlerinden büyük bir memnuniyetsizlik ile bahsedilmiştir. Belge'ye göre açılan sergide birkaç tablo hariç diğerleri teknik açısından oldukça yetersiz kalmış, Güzel Sanatlar Akademisi hocalarının zayıf olmasından dolayı devlet bu işe el atması gerekmiş ve sanatçıların bu başarısızlıklarının temel sebebini toplum hayatında aranması gerekmiştir. Bu serginin Ankaralıları memnun etmediğini de ayrıca vurgulayan Burhan Asaf, sanatta gelişimin toplumsal olaylarla birlikte paralel olarak devam ettiğini belirtmiştir. Sanatın devlet himayesine alınması gerektiği fakat bunun için de sanatın toplumsal ihtiyaçlara kayıtsız kalmaması ve bir inkılâp sanatı olması gerektiğini ifade etmiştir. Yazısının son bölümünde Türk ressam ve heykeltıraşların bu konuda geri kaldığının altını çizen Belge, Türk resminin gelişmesindeki en önemli unsuru Türk İnkılâbı olmasını tavsiye etmiştir (Belge, 1933, ss. 46-49).

Kadro Dergisi'nin sanat konusundaki bir başka yazı ise derginin 29.Sayısında Yakup Kadri Karaosmanoğlu tarafından ele alınan “*Sanat Ölçüleri*” dir. Yazar bu makalede halkla eser arasındaki ilişkinin sanatla hayat arasında ilişkiyle paralel olduğunu ifade etmiştir. Ona göre sanatkâr ya hayatın önünden yürür ya da hayatın gerisinden gelmektedir. Dolayısıyla yaşadıkları dönemin çok önünden giden sanatçıların sayısının çok az olduğuna dikkat çeken Yakup Kadri, özellikle edebiyattan örnekler vererek konuyu işlemiştir. Yazara göre büyük sanat eserleri doğrudan halkla temas kurabilmelidir ve bu sanat eserlerinin değeri halkla arasındaki alışveriş ile ölçülebilir (Karaosmanoğlu, 1934, ss. 25-27). Aynı sayıda Burhan Asaf Belge tarafından

yazılan “*İnkılâp Sanatına Varma Yolları*” adlı makalede ise sanatın canlı bir toplumun olgunluk alameti olduğu, durağan toplumların sanatı olamayacağı ve ihtilal safhasını kapatamadığı için intikal safhasında bulunan bir toplumun da sanatta verimlilik gösteremeyeceği ifade edilmiştir. Öte yandan aynı yazıda sanatın toplumların refah ürünü olduğu örneğin XIX. yüzyıl batı sanatının batı kapitalizminin bir ürünü olduğu, sanat ve sanatkarın genç bir akideye dayanarak kendini yeni baştan inşa eden ve bu inşa işinde başarılı olan bir toplumun en asil ve en son ürünleri olduğu belirtilmiştir. Başka bir deyişle hangi dönemde ve hangi toplumda olursa olsun sanatta inanç ve inşanın esas olduğu vurgulanmıştır. Yazının devamında Belge, “*sanat sanat içindir*” sözünü formalist mantığın cinayetlerinden biri olarak yorumlamış ve sanatın her zaman insanlar için olduğunu savunmuştur. Ona göre sanat, dönemlere göre değişen iyi, güzel ve doğru ölçüleri arasında sürekli yeni şekil, yeni ruh ve yeni malzeme arayışından ibarettir. Öte yandan sanata inanarak bağlanmanın önemine değinmiş, dönemin inkılaplarının sanata ve sanatçıya büyük bir önem verdiğini, hiçbir telkinin sanatçının kadar kuvvetli olamayacağını, sanatçı eserini inanarak ve severek meydana getirdiği için insanların sanatçı vasıtası ile inkılapları anlayıp inanacağını belirtmiştir (Belge, 1934, ss. 28-32).

Kadro dergisinin sanat konusunu ele aldığı son yazı derginin 32. Sayısında yer alan “*Bir Kıymet Kendini Vadediyor*” başlıklı makaledir. Yazar adı verilmeyen makale tamamen müzik üzerine olup, Necil Kazım Akses’in Viyana Uluslararası Modern Müzik Mecmuası’ndaki yazısı üzerine odaklanmıştır. Bu yazı ayrıca 11 Ağustos 1934 tarihli Vakit gazetesinde “*Türkiye’de Bugünkü Müzik Hareketi*” başlığıyla yine Necil Kazım Akses tarafından yayınlanmıştır (Vakit, 1934, s. 5). Makalede güzel sanatlar dalları arasında kendisine en yüksek yer verilen sanat dalının müzik olduğu, modern bir Türk müzikisi yaratılması konusunun öteden beri tartışıldığı fakat bu konunun hala çözüme kavuşturulamamış olduğu belirtilmiştir. Modern Türk müzikisinin alaturkanın bir devamı mı? yoksa serbest halk ezgilerine dayanan ve bu şekilde Rus müzikisinin yolundan ilerleyen bir hareket mi? ya da doğrudan doğruya bugünkü Batı müziğinin daha başlangıçtan itibaren kendisi mi? olmalıdır sorularına cevap aranmıştır. Makalenin devamında bu soruların her üçünün de meşrutiyet döneminden beri halledilemediğinden bahsedilmiştir. Bunun nedeni ise yetkinin işe karışmamasıdır. Müzik meselesinde hangi yöne gidileceği ve gidilen yöne uygun bir yöntem ile işin ehli sanatkarların elinde şekillenmesi gerektiği belirtilmiş, bu meselenin hem tenkit hem de yaratıcılık yönünün olduğunun altı çizilmiştir. Bu nedenle Necil Kazım Akses tarafından kaleme alınan yazının ümit verici olduğuna da değinilmiştir (Kadro, 1934, s. 40).

4. SONUÇ

1932 yılının Ocak ayında yayın hayatına başlayan Kadro dergisi Ocak 1935’e kadar toplam 36 sayı çıkmıştır. Derginin yazar kadrosunda Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf

Belge, Mehmet Şevki Yazman ve İsmail Hüsrev Tökin gibi isimler yer almıştır. Özellikle devletçilik ile ilgili görüşleriyle ön plana çıkan Kadro dergisinde ağırlıklı olarak ekonomik ve iktisadi konulara yer verilirken bunun dışında iç ve dış politika, edebiyat, kültür, sanat, müzik, medeniyet ve eğitim konular da işlenmiştir. Özellikle sanat konularının ele alındığı yazılar Burhan Asaf Belge, Yakup Kadri Karaosmanoğlu tarafından kaleme alınmıştır. Toplam 36 sayı çıkan Kadro dergisinde sanat özelinde 6 farklı sayıda 7 makale yazılmıştır.

Dergi, sanatın özellikle XIX. yüzyıla atıf yaparak bir sınıf ideolojisine bağlı olduğu için yapay ve gelişmemiş olmasını sık sık eleştirmiştir. Estetik unsurlar üzerinden sanat konusunu ele alan Kadro, sanatın ancak yeni bir sentez olarak ortaya çıkabilirse toplumsal değişimde öncü rol oynayacağını vurgulamıştır. Özellikle derginin yazarlarından Yakup Kadri Karaosmanoğlu, bu konuda Türk sanatı ve sanatçısını da eleştirmiş, Türk sanatkarının Batı kültürü ile tanıştığından beri kendi ruhundan ve kendi kültüründen utandığını ifade etmiştir. Öte yandan sanatın devlet himayesine alınması gerektiğini savunan Kadrocular, bunun için de sanatın toplumsal ihtiyaçlara kayıtsız kalmaması ve bir inkılâp sanatı olması gerektiğini, “*sanat sanat içindir*” sözünün formalist mantığın cinayetlerinden biri olduğunu ve sanatın her zaman insanlar için olduğunu savunmuştur. Kadrocuların Türk müziğinde alaturka ve alafranga ayrımı konusundaki görüşleri ise yine sentez bağlamında ele alınmıştır. Müzikteki bu ikilemin meşrutiyet döneminden beri halledilememiş olduğu altını çizen Kadro yazarları bunun nedeninin ise yetkinin işe karışmamış olmasından kaynaklandığı ifade edilmiştir. Musiki meselesinde hangi yöne gidileceği ve gidilen yöne uygun bir yöntem ile işin ehli sanatkarların elinde şekillenmesi gerektiği belirtilmiş, bu meselenin hem tenkit hem de yaratıcılık yönünün olduğunun altı çizilmiştir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarın herhangi bir çıkar dayalı ilişkisi bulunmamaktadır.

ETİK ONAY/KATILIMCI ONAMI

Makale kapsamında katılımcı kullanılmadığı için ilgili onaya yer verilmemiştir.

MADDİ DESTEK

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

YAZAR KATKILARI

Bu araştırma ve araştırma ile ilgili tüm aşamalar tek yazar tarafından yürütülmüştür.

KAYNAKÇA

- Aydemir, Ş. S. (1932). *İnkılap ve Kadro (İnkılabın İdeolojisi)*. İstanbul Milliyet Matbaası.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi*, 30.18.1.2.49.72.10.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi*, 30.18.1.2.61.3.13.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi*, 30.18.1.2.88.86.2.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi*, 30.18.1.2.99.83.4.
- Belge, B. A. (1933). “Niçin Sanatsızız?”, *Kadro*. 13.
- Belge, B. A. (1934). “İnkılap Sanatına Varmak Yolları”. *Kadro*, 29.
- Belge, B. A. (1933). “Sanat Salamurası Karşısında”. *Kadro*, 17.
- Belge, B. A. (1933). “Sanat ve Teknik”, *Kadro*. 15.
- Berkes, N. (2017). *Türkiye’de Çağdaşlaşma*. Yapı Kredi.
- “Bir Kıymet Kendini Vadediyor” (1934). *Kadro*. 32.
- Bostancı, N. (1990). *Kadrocular ve Sosyo-Ekonomik Görüşleri*. Kültür Bakanlığı.
- Demirel, A. (2018). *Tek Partinin İktidarı Türkiye’de Seçimler ve Siyaset (1923-1946)*. İletişim.
- Ertan, T. F. (1994). *Kadrocular ve Kadro Hareketi*. Kültür Bakanlığı. *Kadro, 1932-1935*
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1933). “Samimiyete Davet”, *Kadro*. 16.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1934). “Sanat Ölçüleri”, *Kadro*. 29.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2018). *Politikada 45 Yıl*. İletişim.
- Kocatürk, U. (2000). *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi 1918-1938*. Türk Tarih Kurumu.
- Milliyet*, 19 Şubat 1933.
- Milliyet*, 26 Şubat 1933.
- Tekeli, İ. & İlkin, S. (2003). *Bir Cumhuriyet Öyküsü Kadrocuları ve Kadro’yu Anlamak*. Tarih Vakfı Yurt.
- Toprak, Z. (2016). “Aydınlık Dergisi (1921-1925) Marksizm ve Feminizm”, *Müteferrika*. 50(2).
- Tökin, İ. H. (1931). *İktisat Nasıl Okutulmalı?* T.O Matbaası.
- Tunaya, T. Z. (2016). *Türkiye’nin Siyasi Hayatında Batılılaşma Hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Türkeş, M. (1999). *Ulusçu Sol Bir Akım: Kadro Hareketi (1932-1934)*. İmge.
- Vakit*, 11 Ağustos 1934.
- Yanardağ, M. (2008). *Türk Siyasal Yaşamında Kadro Hareketi*. Siyah Beyaz.
- Zürcher, E. J. (2016). *Modernleşen Türkiye’nin Tarihi*. İletişim.
- <https://islamansiklopedisi.org.tr/karaosmanoglu-yakup-kadri> (Erişim Tarihi: 22.01.2023)
- <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/sevket-sureyya-aydemir-1897-1976/?pdf=3353> (Erişim Tarihi: 22.01.2023)
- <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/vedat-nedim-tor-1897-1985/?pdf=3277> (Erişim Tarihi: 22.01.2023)

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ismail-husrev-token-1902-1993/?pdf=3576> (Erişim Tarihi:23.01.2023)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/atac-nurullah> (Erişim Tarihi: 26.01.2023)

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/necil-kazim-akses-1908-1999>
(Erişim Tarihi:26.01.2023)

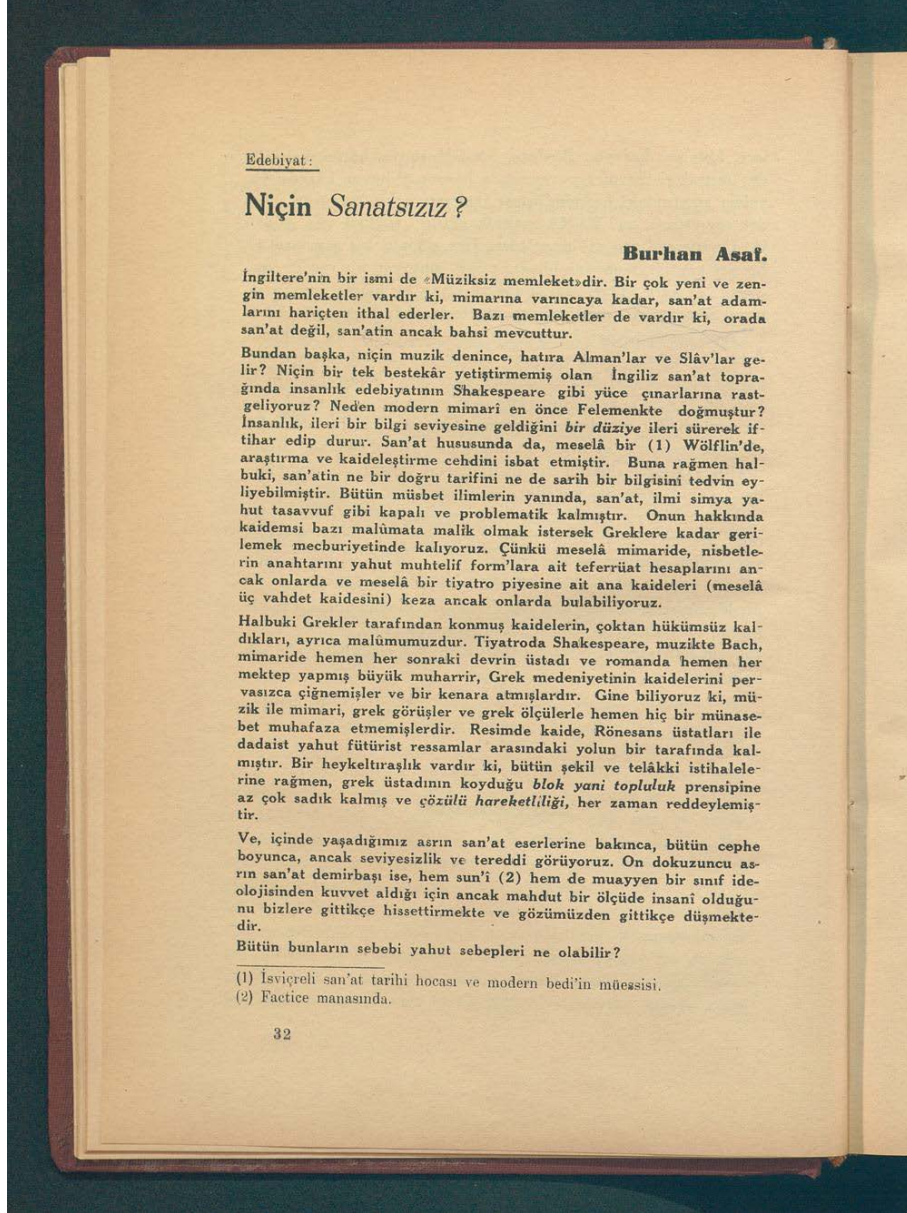
EKLER

Ek 1.Kadro Dergisinin Ocak 1932 Tarihinde Yayınlanan İlk Sayısı

Ek 2. Kadro Dergisinin Ocak 1933 tarihinde çıkan 13.Sayısında Burhan Asaf Belgenin Yazdığı “Niçin Sanatsız?” Başlıklı Makale

Edebiyat :

Niçin Sanatsız ?

Burhan Asaf.

İngiltere'nin bir ismi de «Müziksiz memleket»dir. Bir çok yeni ve zengin memleketler vardır ki, mimarına varıncaya kadar, san'at adamlarını hariçten ithal ederler. Bazı memleketler de vardır ki, orada san'at değil, san'atin ancak bahsi mevcuttur.

Bundan başka, niçin muzik denince, hatıra Alman'lar ve Sláv'lar gelir? Niçin bir tek bestekâr yetiştirmemiş olan İngiliz san'at toprağında insanlık edebiyatının Shakespeare gibi yüce çınarlarına rast-geliyoruz? Neden modern mimari en önce Felemenkte doğmuştur? İnsanlık, ileri bir bilgi seviyesine geldiğini bir düziye ileri sürerek if-tihar edip durur. San'at hususunda da, meselâ bir (1) Wölflin'de, araştırma ve kaideleştirme cehdini isbat etmiştir. Buna rağmen hal-buki, san'atin ne bir doğru tarifini ne de sarıh bir bilgisini tedvin ey-iyebilmiştir. Bütün müsbet ilimlerin yanında, san'at, ilmi simya yahut tasavvuf gibi kapalı ve problematik kalmıştır. Onun hakkında kaidemsi bazı malûmata malik olmak istersek Greklere kadar geri-lemek mecburiyetinde kalıyoruz. Çünkü meselâ mimaride, nisbetle-rin anahtarını yahut muhtelif form'lara ait teferrüat hesaplarını an-cak onlarda ve meselâ bir tiyatro piyesine ait ana kaideleri (meselâ üç vahdet kaidelerini) keza ancak onlarda bulabiliyoruz.

Halbuki Grekler tarafından konmuş kaidelerin, çoktan hükümsüz kal-dıkları, ayrıca malûmumuzdur. Tiyatroda Shakespeare, muzikte Bach, mimaride hemen her sonraki devrin üstadı ve romanda hemen her mektep yapmış büyük muharrir, Grek medeniyetinin kaidelerini per-vasızca çiğnemişler ve bir kenara atmışlardır. Gine biliyoruz ki, mü-zik ile mimari, grek görüşler ve grek ölçülerle hemen hiç bir münase-bet muhafaza etmemişlerdir. Resimde kaide, Rönesans üstatları ile dadaist yahut fütürist ressamlar arasındaki yolun bir tarafında kal-mıştır. Bir heykeltıraşlık vardır ki, bütün şekil ve telâkki istihalele-rine rağmen, grek üstadının koyduğu blok yani topluluk prensipine az çok sadık kalmış ve çözümlü hareketliliği, her zaman reddetmiş-tir.

Ve, içinde yaşadığımız asrın san'at eserlerine bakınca, bütün cephe boyunca, ancak seviyesizlik ve tereddidi görüyoruz. On dokuzuncu as-rın san'at demirbaşı ise, hem sun'î (2) hem de muayyen bir sınıf ide-olojisinden kuvvet aldığı için ancak mahdut bir ölçüde insanî olduğu-nu bizlere gittikçe hissettirmekte ve gözümüzden gittikçe düşmekte-dir.

Bütün bunların sebebi yahut sebepleri ne olabilir?

- (1) İsviçreli san'at tarihi hocası ve modern bed'in müessisi.
(2) Factice manasında.

Ek 3. 11 Ağustos 1934 tarihli Vakit Gazetesinde Necil Kazım Akses' in Kaleme Aldığı "Türkiye'de Bugünkü Musiki Hareketleri" Başlıklı Yazı

